

Enkele beleidszaken van de RPG

1. Doelstelling

De Raad voor de Plaatselijke Geldwerving van de Protestantse Kerk in Nederland (RPG) stelt zich ten doel het bevorderen en stimuleren van de geldwerving ten behoeve van het kerkenwerk in de plaatselijke gemeenten. De belangrijkste activiteit op dit vlak is het ondersteunen van de Actie Kerkbalans, de belangrijkste inkomstenbron van de gemeenten in de Protestantse Kerk.

Deze interkerkelijke actie wordt gecoördineerd door de Interkerkelijke Commissie Geldwerving (ICG), waarin de Raad met twee leden en vier adviseurs vertegenwoordigd is.

2. Samenstelling van de RPG

De Raad wordt voorgezeten door Jan Schinkelshoek. Secretaris is Matthijs van Seventer, die vooraan tevens de functie van penningmeester vervult. Daarnaast zijn ook Mirjam Nieboer, Otto Sondorp en Arie Koorneef lid. Wim Oosterom heeft, vanwege zijn drukke werkzaamheden als nieuw benoemde voorzitter van het Generaal College voor behandeling van Beheerszaken GCBB, onlangs zijn werkzaamheden als lid van de Raad neergelegd. De Raad wordt geadviseerd door Kees van den Berg en Rian Binnendijk (beide van de Dienstenorganisatie), en Jos Aarnoudse, Rook Belder en Bert van Rijssen (alle drie VKB).

3. Nieuw beleid

De ambities van de RPG gaan ver: zij is ervan overtuigd dat het mogelijk moet zijn om de inkomstendaling van de gemeenten om te gaan zetten in een stijging. Daarvoor wordt beleid ontwikkeld dat is gebaseerd op een drietal pijlers:

Eerste pijler: Advies en dienstverlening

Dit betreft het "reguliere" traject van de Interkerkelijke Commissie Geldwerving ICG waarin gemeenten advies en actiemateriaal kunnen verkrijgen, tegenwoordig meestal via de website en webshop van www.kerkbalans.nl.

De huisstijl van de Actie Kerkbalans is in 2018 door het nieuwe reclamebureau grondig herzien, met onder meer zelfs een nieuw logo. De veranderingen worden positief ontvangen, zie verderop. Bij deze pijler hoort ook de organisatie van het landelijke startmoment, dat voor de actie 2018 werd georganiseerd in de Pauluskerk in Baarn, met een live webstream en uitreiking van de prijzen van de dit jaar voor het eerst georganiseerde fotowedstrijd "Jouw Kerk in beeld", door onder meer Leo Feijen.

Tweede pijler: concrete ondersteuning

Hiermee is voor de actie 2017 een begin gemaakt; een zestal pilot gemeenten is door twee communicatiebureaus begeleid bij het opzetten van de actie Kerkbalans 2017. Deze gemeenten waren het jaar daaropvolgend gastheer voor meer dan 150 andere gemeenten die alle een workshop volgden om het 10-stappenplan voor het organiseren van de actie onder de knie te krijgen.

Derde pijler: Co-creatie

Gemeenten die nog intensiever begeleid willen worden bij de organisatie van Kerkbalans of zelfs een deel van de activiteiten willen overdragen kunnen hiervoor sinds 2018 terecht bij de

Dienstenorganisatie. Die stelt de deskundigheid van haar fondsenwervers beschikbaar voor gemeenten, niet alleen ter voorbereiding van de actie Kerkbalans in januari, maar ook bij andere geefmomenten voor plaatselijke gelderving op andere tijdstippen in het jaar.

Voorlopige resultaten Kerkbalans 2018

De resultaten van Kerkbalans worden jaarlijks gemeten door aan alle gemeenten een inlichtingenstaat te zenden, waarop ze hun resultaten kunnen aangeven. Dit jaar heeft weer een verheugend aantal van 362 gemeenten aan deze oproep gehoor gegeven. Het is belangrijk dat zoveel mogelijk inlichtingenstaten retour komen, omdat dat de betrouwbaarheid van de resultaten ten goede komt.

De betrouwbaarheid van onze steekproef kan achteraf worden getoetst aan totaalcijfers die door de Protestantse Kerk worden verzameld voor de vaststelling van het quotum. Deze worden ongeveer anderhalf jaar later bekend gemaakt, momenteel beschikken wij over de gegevens van 2016. De resultaten van beide bronnen vindt u in tabel 1.

We zien dat de dalende trend, in 2011 ingezet, ook in 2018 verder afvlakt, misschien mede dankzij het aangepaste beleid van de Raad Plaatselijke Geldwerving en de daarmee ondersteunde grotere en gerichtere inspanningen van de gemeenten. De toezeggingen per lidmaat stijgen in 2018 met ongeveer 2 %.

In dit rapport zijn nog meer gegevens opgenomen: Tabel 2 laat de ontwikkelingen van enkele belangrijke kengetallen op regionaal niveau zien (dan kunnen kerkrentmeesters de gegevens van hun eigen gemeente dáármee vergelijken), Noot: vanwege de soms beperkte steekproef betreft het hier indicatieve getallen, met name de ontwikkelingen ten opzichte van vorig jaar, en vooral in de kleinere regio's.

De tabellen 3 en 4 zeggen iets over de algemene financiële positie van de gemeenten in de steekproef (de belangrijkste kosten en baten, en het saldo daarvan). **Belangrijk: de absolute bedragen die in deze tabellen zijn opgenomen hebben niet betrekking op de totale protestantse kerk, maar op de totalen van de ca 350 gemeenten die hun gegevens beschikbaar hebben gesteld.** Ook hier is reden voor voorzichtig optimisme. Gemeenten blijken in staat om de dalende inkomsten op te vangen door kostenbesparingen, en per saldo krijgen steeds meer gemeenten hun financiële positie "op orde".

De antwoorden op de open vraag in de inlichtingenstaten (redenen voor stijging/daling) zijn -waar nodig geanonimiseerd- te downloaden van de website www.kerkrentmeester.nl (of kunnen worden opgevraagd bij het bureau van de VKB, 078-6393666).

De nieuwe campagne

Vanwege de aanpassingen aan de campagne en de huisstijl van Kerkbalans in 2018 is een aantal vragen daarover in de inlichtingenstaten opgenomen. De resultaten daarvan vindt u in tabel 5.

Veel van de aanpassingen zijn aan de respondenten opgevallen, vooral het aangepaste logo en de nieuwe slagzin. De veranderingen worden in het algemeen ook positief beoordeeld (tabel 5 A).

Ook de aanpassingen aan de website zijn niet onopgemerkt gebleven, hoewel hier toch wel een groot aantal respondenten (47%) geen wijzigingen zijn opgevallen (tabel 5 B). Hierin speelt mee (blijkt ook uit andere onderzoeken) dat helaas toch nog een aanzienlijk deel van de Kerkbalans-organisatoren geen gebruik maakt van de website. Wie er wel gebruik van maakt doet dat tamelijk intensief: bijna de helft van de respondenten downloadt wel eens iets van de site, vooral de logo's en de voorbeeldteksten voor brieven en artikelen.

De RPG stimuleert het organiseren van een startmoment van de Actie Kerkbalans in plaatselijke gemeenten en reikt daarvoor verschillende mogelijkheden aan. Daarnaast gevraagd blijkt dat bijna de helft van de gemeenten wel iets organiseert, maar niet altijd met behulp van de aangereikte middelen. Vaak wordt iets georganiseerd voor de vrijwilligers, in een aantal gemeenten is de actie met klokgebeier gestart, en/of aandacht aan de fotowedstrijd geschonken. Maar ook worden hele andere activiteiten georganiseerd. Ook de antwoorden op de open vragen uit dit deel van het onderzoek zijn te downloaden van de website www.kerkrentmeester.nl (of kunnen worden opgevraagd bij het bureau van de VKB, 078-6393666).

De actie Kerkbalans 2019

Volgend jaar zal de actie Kerkbalans worden georganiseerd in de twee weken van 20 januari t/m 4 februari 2019. Enkele aandachtspunten voor de actie zijn de volgende:

- Er worden belangrijks stappen gezet om de site en shop te verbeteren; laatstelijk is de zoekfunctie van de site aangepast zodat ook alle downloads via de zoekmachine zichtbaar worden gemaakt. De zelfmaak"tools", vooral de module om zelf folders te maken, zijn gebruikersvriendelijker gemaakt en bovendien dankzij de voortschrijding van de techniek veel voordeliger geworden, zodat er geen enkele reden meer te bedenken is waarom gemeenten niet hun eigen foldermateriaal zouden willen maken!
- Er zijn weer workshops georganiseerd, dit keer op vier plaatsen in het land, met in totaal zo'n 100 deelnemende gemeenten. Daarin werd dieper ingegaan op belangrijke elementen van de Kerkbalans communicatie, vooral op de vraag wat nou feitelijk de meerwaarde van de plaatselijke gemeente is: waarom is het voortbestaan belangrijk en waarom zouden de mensen daaraan ook financieel moeten willen bijdragen?
- Deze vraag zou iedere gemeente zich dienen te stellen. Daarom is aan alle gemeenten een vragenlijst toegezonden, enerzijds met als doel het denkproces over de waarde van de gemeente te stimuleren, anderzijds om de resultaten van dit onderzoek te kunnen presenteren tijdens de landelijke start van de Actie Kerkbalans 2019.
- Voor het organiseren van plaatselijke startmomenten zijn draaiboeken beschikbaar gesteld, voor een inluiddmoment en voor het organiseren van een fotowedstrijd in de eigen gemeente.

Wij hopen dat zoveel mogelijk gemeenten er ook dit jaar weer vol tegenaan gaan en de inkomsten van Kerkbalans daardoor niet alleen een relatieve, maar ook een absolute groei gaan laten zien!

Namens de Raad voor de Plaatselijke Geldwerving,

Jan Schinkelshoek, voorzitter

Matthijs van Seventer, secretaris

Tabel 1: Samenstelling inkomsten gemeenten

Absoluut, in miljoenen €	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Kerkbalans	190,2	192,0	193,7	194,8	194,0	191,7	187,5	183,2	180,5	177,0	174,2	172,0
Collecten en giften	45,4	44,9	43,6	42,9	42,6	41,8	39,6	40,7	42,0	42,2	NNB	NNB
Levend geld	235,6	236,9	237,3	237,7	236,6	233,6	227,2	223,9	222,6	219,2	NNB	NNB
Overig	41,0	45,0	46,2	40,0	41,0	42,0	40,3	39,0	37,2	36,0	NNB	NNB
Totaal	276,6	282,0	283,4	277,7	277,5	275,5	267,4	262,8	259,6	255,3	NNB	NNB
Als % van totaal	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Kerkbalans	68,8%	68,1%	68,3%	70,1%	69,9%	69,6%	70,1%	69,7%	69,5%	69,3%	NNB	NNB
Collecten en giften	16,4%	15,9%	15,4%	15,4%	15,3%	15,2%	14,8%	15,5%	16,2%	16,5%	NNB	NNB
Levend geld	85,2%	84,0%	83,7%	85,6%	85,2%	84,8%	84,9%	85,2%	85,7%	85,9%	NNB	NNB
Overig	14,8%	16,0%	16,3%	14,4%	14,8%	15,2%	15,1%	14,8%	14,3%	14,1%	NNB	NNB
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	NNB	NNB
Als % van levend geld	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Kerkbalans	80,7%	81,0%	81,6%	82,0%	82,0%	82,1%	82,6%	81,8%	81,1%	80,7%	NNB	NNB
Collecten en giften	19,3%	19,0%	18,4%	18,0%	18,0%	17,9%	17,4%	18,2%	18,9%	19,3%	NNB	NNB
Levend geld	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	NNB	NNB
Overig	17,4%	19,0%	19,5%	16,8%	17,3%	18,0%	17,7%	17,4%	16,7%	16,4%	NNB	NNB
Totaal	117,4%	119,0%	119,5%	116,8%	117,3%	118,0%	117,7%	117,4%	116,7%	116,4%	NNB	NNB
Ontwikkeling t.o.v. vorig jaar	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Kerkbalans		0,9%	0,9%	0,6%	-0,4%	-1,2%	-2,2%	-2,3%	-1,5%	-1,9%	-1,6%	-1,3%
Collecten en giften		-1,1%	-3,1%	-1,5%	-0,7%	-1,8%	-5,2%	2,6%	3,2%	0,7%	NNB	NNB
Levend geld		0,6%	0,1%	0,2%	-0,5%	-1,3%	-2,7%	-1,4%	-0,6%	-1,5%	NNB	NNB
Overig		10,0%	2,5%	-13,3%	2,4%	2,4%	-4,1%	-3,2%	-4,5%	-3,1%	NNB	NNB
Totaal		2,0%	0,5%	-2,0%	-0,1%	-0,7%	-2,9%	-1,7%	-1,2%	-1,7%	NNB	NNB

Bron: Levend geld en totale inkomsten 2007 t/m 2016 uit basisgegevens Quotumheffing Protestantse Kerk, overige gegevens geëxtrapoleerd op basis van uitkomsten inlichtingenstaten

Tabel 2: Gegevens uit de inlichtingenstaten per regio

Gegevens per ACV	Gem. bijdrage 2017/bijdrager	Gem. toez. 2018/toezegger	Gem. bijdrage per lid 2017	Gem. toez. per lid 2018	% stijging toez. 2017-2018	bijdrage 2017 vs toezegging 2017
Friesland	€ 244	€ 248	€ 114	€ 115	-3,1%	-1,9%
Gelderland	€ 211	€ 218	€ 100	€ 104	-0,1%	-0,8%
Groningen-Drenthe	€ 222	€ 238	€ 118	€ 125	-1,5%	-4,6%
Noordbrabant-Limburg	€ 258	€ 251	€ 99	€ 100	-0,1%	2,5%
Noord-Holland	€ 288	€ 291	€ 103	€ 100	-5,0%	0,4%
Overijssel-Flevoland	€ 215	€ 221	€ 100	€ 101	-1,5%	-0,2%
Utrecht	€ 324	€ 328	€ 98	€ 95	1,5%	8,4%
Zeeland	€ 236	€ 233	€ 102	€ 99	-4,0%	2,0%
Zuid-Holland	€ 260	€ 264	€ 99	€ 100	-0,1%	1,1%
Totaal	€ 244	€ 248	€ 102	€ 103	-1,3%	0,5%

Bron: Inlichtingenstaten Kerkbalans 2018

Tabel 3: Jaarrekeningen Protestantse Kerk-gemeenten

	Absoluut		% van totaal		% tov vj
	2016	2017	2016	2017	
Inkomsten					
Kerkebalans	€ 38.411.989	€ 38.091.956	49%	50%	-1%
Overig levend geld	€ 14.548.846	€ 14.004.442	19%	18%	-4%
Vastgoed	€ 14.789.056	€ 15.143.622	19%	20%	2%
Fondsen	€ 1.223.219	€ 1.155.148	2%	2%	-6%
Subsidies	€ 3.610.882	€ 3.496.119	5%	5%	-3%
Doorzendcollectes	€ 612.432	€ 609.886	1%	1%	0%
Rente	€ 4.724.505	€ 4.259.901	6%	6%	-10%
Totaal	€ 77.920.928	€ 76.761.074	100%	100%	-1%
Uitgaven					
Gebouwen	€ 16.918.207	€ 15.154.353	21%	19%	-10%
Overige eigendommen	€ 1.885.878	€ 1.910.139	2%	2%	1%
Afschrijvingen	€ 2.062.903	€ 2.253.113	3%	3%	9%
Pastoraat	€ 33.617.972	€ 33.750.252	42%	43%	0%
Eredienst	€ 3.025.816	€ 3.073.926	4%	4%	2%
Verplichtingen	€ 4.101.388	€ 4.013.153	5%	5%	-2%
Salarissen	€ 14.274.800	€ 14.219.031	18%	18%	0%
Administratie	€ 3.819.228	€ 3.841.262	5%	5%	1%
Bank	€ 580.423	€ 600.877	1%	1%	4%
Totaal	€ 80.286.615	€ 78.816.107	100%	100%	-2%
Saldo	-€ 2.365.687	-€ 2.055.033	-3%	-3%	-13%
Legaten	nb	€ 3.142.715			
Bron: Inlichtingenstaten Kerkebalans 2018					
N = 349 gemeenten					

Tabel 4: Protestantse Kerk-gemeenten saldi jaarrekeningen

	2016	2017	2016%	2017%
Gemeenten > 10 % tekort	81	73	32%	27%
Gemeenten 0-10 % tekort	74	69	22%	21%
Gemeenten 0-10 % overschot	84	81	22%	24%
Gemeenten > 10 % overschot	71	87	24%	27%
	349	349	100%	100%
<i>Bron: Inlichtingenstaten Kerkbalans 2018</i>				

Tabel 5 A: Resultaten onderzoek nieuw beleid

7.1. De Actie Kerkbalans 2018 is in een nieuw jasje gestoken. Welke dingen zijn u opgevallen (meerdere antwoorden aankruisen is mogelijk)?

	Aantal	Percentage
Mij is niets opgevallen	86	25%
Nieuw logo	214	62%
Nieuwe slagzin	182	52%
Nieuw campagnebeeld op posters, folders etc	135	39%
Bouwplaat ipv kleurplaat	41	12%
Nieuwe vlaggen, banieren, spandoeken	38	11%
Anders	37	11%
Totale steekproef	347	100%

7.2. Hoe beoordeelt u deze veranderingen in vergelijking met vorige jaren?

	Aantal					Percentage					Rapportcijfer
	Veel beter	Beter	Onbekend	Slechter	Veel slechter	Veel beter	Beter	Onbekend	Slechter	Veel slechter	
Nieuw logo	15	152	53	10	0	7%	66%	23%	4%	0%	7,1
Nieuwe slagzin	4	138	76	3	0	2%	62%	34%	1%	0%	7,0
Nieuw campagnebeeld op posters, folders etc	9	98	86	9	1	4%	48%	42%	4%	0%	6,9
Bouwplaat ipv kleurplaat	5	34	142	0	1	3%	19%	78%	0%	1%	7,2
Nieuwe vlaggen, banieren, spandoeken	8	34	143	0	0	4%	18%	77%	0%	0%	7,6

Tabel 5 B: Resultaten onderzoek nieuw beleid

7.3. Er zijn ook veranderingen in de website aangebracht. Welke zijn u opgevallen?

	Aantal	Percentage
Mij is niets opgevallen	163	47%
Voor de meeste pagina's geen inlog nodig	35	10%
Nieuwe tools om zelf folders en posters te maken	66	19%
Nieuwe voorbeeldbrieven en formulieren om te downloaden	36	10%
Anders	11	3%

7.4. Van de website zijn veel beelden en teksten te downloaden. Welke hebt u wel eens gedownload?

	Aantal	Percentage
Ik heb nog nooit iets gedownload	102	29%
Segmentatiebrieven	74	21%
Antwoordformulieren	52	15%
Foto's	34	10%
Logo's	160	46%
Voorbeeldteksten voor kerkbladen	123	35%
Anders	9	3%

8.1. Heeft uw gemeente iets gedaan ter gelegenheid van de start van de actie Kerkbalans 2018 (meerdere antwoorden mogelijk)?

	Aantal	Percentage
In onze gemeente is geen startmoment georganiseerd	177	51%
Ja, we hebben de klok geluid op zaterdag 20 januari	40	12%
Ja, we hebben aandacht aan de fotowedstrijd geschonken	18	5%
Ja, we hebben iets georganiseerd voor de Kerkbalans vrijwilligers	58	17%
Ja, we hebben iets anders gedaan nl.	38	11%
Wij hebben niet meegedaan aan landelijke initiatieven	94	27%
Wij waren niet op de hoogte van landelijke initiatieven	1	0%